

15 februari 1918

Een medewerker schrijft ons:

in de laatste dagen hebben zich in het generaal-gouvernement België moeilijkheden voorgedaan, welke tot buitengewoon ernstige gevolgen kunnen leiden, zodat het van meer dan beperkt belang lijkt daarover hier een naar waarheid opgesteld overzicht te geven.

In de laatste dagen van de vorige maand hielden de in het land verblijvende Belgische ministers van staat, senatoren en afgevaardigden een bijeenkomst, waarin besloten werd aan het hof van beroep te Brussel het verzoek te richten een vervolging te willen instellen tegen een zeker getal met name genoemde personen, welke de titel voeren van "Raad van Vlaanderen", en zich derhalve schuldig maken aan in verschillende artikelen uit het Belgische wetboek strafbaar gestelde handelingen, als: pogingen om de bestaande regeringsvorm te veranderen of omver te werpen, het zich ongeoorloofd mengen in bestuurshandelingen, het openlijk aanranden van de grondwettige bevoegdheid van de koning, van de rechten en de macht van de kamers, van de bindende kracht van de wetten, en van opwekking om deze gehoorzaamheid te weigeren.

Ingevolge deze uitnodiging had op 7 februari jl. een zitting plaats van de verenigde kamers van het Brusselse hof van beroep, onder voorzitterschap van de heer Levy-Morel, plaatsvervangend eerste voorzitter. De vergadering was voltallig, slechts twee zieken ontbraken, en met algemene stemmen stelde de vergadering aan de advocaat-generaal Jottrand, de eis een vervolging in te stellen tegen de leden van een commissie bekend onder de naam van "Raad van Vlaanderen", op grond van het usurperen van de staatsmacht, het tot zich trekken van bestuurshandelingen, het opwekken tot verzet, enz. De dienstdoende procureur-generaal stelde zich onmiddellijk in

verbinding met procureur des Konings en het onderzoek werd geopend.

De volgende dag, op 8 februari, 's morgens vroeg, begaf het parket zich naar de woning van de heren Borms, Tack en Lambrechts, leden van de Raad van Vlaanderen te Brussel woonachtig; de laatstgenoemde was afwezig, maar de heren Borms en Tack werden gearresteerd en in rijtuigen naar het Paleis van Justitie gevoerd, waar ze om 9 u 30 aankwamen. Bij het verlaten van het rijtuig heeft Borms zich kunnen wenden tot een van de Duitse schildwachten, die de ingang van het Paleis van Justitie bewaken, en deze kunnen toevoegen: "Zeg onmiddellijk aan de dienstdoende officier dat men twee ministers van de Vlaamse staat heeft aangehouden."

Beide gearresteerden zijn daarop naar het kabinet van de onderzoeksrechter gevoerd, die begonnen is met Tack te ondervragen, terwijl Borms in een andere kamer bewaakt werd. Intussen had de schildwacht rapport uitgebracht en een officier, hoofd van de rechterlijke afdeling, is, in uniform met revolver opzij, het kabinet van de procureur-generaal binnengetroten, waar hij het dossier heeft in beslag genomen, zeggende, dat dit zomaar niet zou gebeuren. Daarop is hij naar de onderzoeksrechter gegaan en heeft Borms en Tack in vrijheid laten stellen.

Het parket heeft gemeend het daarbij te moeten laten, daar zijns inziens de nodige rechterlijke handelingen voldoende vervuld waren en het feit, dat een vervolging tegen beide heren was ingesteld, op dit ogenblik een niet ongedaan te maken rechtshandeling vormde, waaraan later een vervolg kon worden aangeknoopt.

Niet aldus echter de Duitse overheid, die twee dagen later het hof van beroep geschorst verklaarde en de voorzitters der kamers van dit hof, de heer Levy-Morel, bovengenoemd, V Carez en F. L. Ernst, deze

laatste als plaatsvervanger van L. Jamar, die ongesteld te bed lag, liet arresteren en naar Duitsland wegvoeren; de beschuldiging tegen deze heren luidde, dat ze orders hadden ontvangen uit Havre en dus in verboden betrekking met de Belgische regering hadden gestaan, een beschuldiging, die, gezien het onverwachte, waarmee een en ander in zijn werk ging, zeer onwaarschijnlijk is te achten, maar reeds op zondagavond door de Raad van Vlaanderen (in de Belgischer Kurier van die avond) wereldkundig werd gemaakt, en ook later door de Gazet van Brussel van René De Clercq verder verspreid werd.

Het opperste gerechtshof in België, het Hof van Cassatie, kwam maandagmiddag bijeen en besloot, overwegende, dat alle rechtspraak in de gegeven omstandigheden denkbeeldig was geworden, zijn werkzaamheden te schorsen, zonder evenwel iets van zijn rechten prijs te geven; hetzelfde deden de volgende dag de andere rechtbanken, zodat men die morgen rechters, advocaten en ambtenaren hun toga's en papieren uit het Paleis van Justitie zag halen en er mee huiswaarts keren, ten teken, dat het recht in België vanaf nu dood was. Ongetwijfeld zullen deze week de andere rechterlijke colleges in België het Brusselse verhaal volgen, en dan ...

Dan zijn wij daarmee in een toestand van rechteloosheid en rechtsonzekerheid gekomen, zoals de geschiedenis wellicht nog nooit te boekstaven had. De meest eminente juristen van alle beschaafde landen, ook de Duitse, hebben altijd geoordeeld, dat justitie heilig is en de bezetter van een land zich daarin niet mag mengen, doch de oorlog, die ons toch reeds aan veel onverwachte en krasse feiten gewend heeft, besloot het anders en zo is het dan in het door de Duitsers bezette België ten slotte zover gekomen. Tot een der meest sombere ogenblikken wellicht van de laatste 3,5 jaar, tot een situatie, waaruit geen Belg, maar zeker evenmin de bezettende macht een uitweg weet. Tenzij het de Raad van Vlaanderen zou zijn, wat weinig waarschijnlijk is!

Onnodig te zeggen dat ook onze 75.000 Nederlandse landgenoten in België, zakenmensen en anderen, in deze toestand van rechteloosheid hun hoop gevestigd houden op onze regering om ten krachtigste verzet aan te tekenen te Berlijn. Onnodig ook onze landgenoten te verzekeren dat van de zijde van onze minister-resident te Brussel, de heer van Vollenhoven, reeds op energieke wijze bij de Duitse overheden in België is opgekomen tegen de nu geschapen toestand.

De in de aanhef genoemde brief van de volksvertegenwoordigers aan het hof van beroep luidt aldus:

Brussel, 31 januari 1918.

Aan de heren: de eerste voorzitter, voorzitters en leden van het hof van beroep te Brussel.

Mijne heren,

Wij ondergetekenden, senatoren en afgevaardigden, sprekend en handelend niet alleen uit hun naam, maar ook uit naam van talrijke afwezige of verhinderde collega's en uit naam van het ganse land, hebben de eer te uwer kennis te brengen de handelingen van een groep mensen, die, onder het aannemen van de naam van "Raad van Vlaanderen", besloten heeft in een vergadering van 22 december 1917 tot de volledige autonomie van Vlaanderen.

Dit besluit is met name aangeplakt geweest op de muren van de stad Brussel en medegedeeld aan de dagbladen, voornamelijk aan "Le Bruxellois wordt" en "La Belgique" waarvan hierbij enige uittreksels gevoerd worden, die er het belang van onderstrepen, door middel van een stuk uitgaande van een zogenaamde commissie van gevolmachtigden van de Raad en ondertekend door:

Voorzitter: prof. dr. P Tack.
Secretaris generaal: Achille Brys.
Buitenlandse zaken: prof. A. T. Jonckx.
Binnenlandse Zaken: prof. Heyndrickx.
Landbouw en openbare werken: prof. T Vernieuwe.
Wetenschappen en kunsten: prof. J. de Decker.
Justitie: Fl. Heuvelmans.
Financiën: Leo Meert.
Nijverheid en arbeid: dr. Verhees.
Nationale verdediging: dr. A Borms.
Post, telegraaf en marine: prof. F Brulez.

Het stuk voegt er aan toe dat de "Raad van Vlaanderen" het mandaat neerlegt dat hem is toevertrouwd door het nationale Vlaamse congres van 4 februari 1917 en zich onderwerpt aan een nieuwe verkiezing.

Op 20 januari 1918 werd een meeting bijeen geroepen door deze Raad van Vlaanderen in de Alhambra-schouwburg te Brussel.

Volgens het verslag, dat o.a. te lezen stond in "Le Bruxellois" en "La Belgique" en aangevuld werd door een hierbij gaand rapport, zaten daar aan de bestuurstafel de heren Brys, Borms, Vernieuwe, Tack, Lambrechts, Van den Eynde, Peerenboom, Borremans, Vrijdag, Steghers, Bogaerts, e.a.

De voorzitter deed mededeling dat de Raad van Vlaanderen de autonomie van Vlaanderen heeft afgekondigd.

De heer Borms verklaart in een lange rede, dat de Vlamingen in de provincies Antwerpen, Limburg, Brabant, Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen, opnieuw een zelfstandig volk worden.

Deze redevoering werd onderbroken om de heer Brys gelegenheid te geven de namen af te lezen van hen, die voortaan de provinciale raad en de bestendige afvaardiging zullen vormen, en de verkiezingen aan te kondigen van 22 afgevaardigden voor het arrondissement Brussel, onder wie de heren De Cneudt, Reinhart, Peerenboom, Josson, Lambrechts, Preneau en Tack.

De heer Lambrechts verklaart op zijn beurt dat van 20 januari 1918 af Vlaanderen niets meer te maken heeft met de regering in Havre. De Raad van Vlaanderen, zegt hij, heeft het werk op zich genomen en zal vredesbesprekingen inleiden en met Duitsland in onderhandelingen treden.

Deze feiten, deze redevoeringen, deze gedrukte stukken vormen zonder twijfel van de zijde van de Raad van Vlaanderen en van zijn afgevaardigden:

1. Een aanslag met het doel de regeringsvorm hetzij te vernietigen, hetzij te veranderen; tenminste een samenzwering om tot een van deze doeleinden te geraken;
2. Het misdrijf van zich mengen in de regeringshandelingen;
3. De openbare en boosaardige aanslag tegen de grondwettelijke bevoegdheden van de koning, tegen de rechten van de kamers, tegen de bindende kracht der wetten, en de opwekking hiertegen in verzet te komen.

Immers, de Raad van Vlaanderen, een instelling zonder enig wettelijk recht van bestaan, zonder enige macht, verklaart vijf provincies van de negen waaruit het rijk bestaat, voor afgescheiden; ze zullen een afzonderlijke staat vormen, geregeerd door een zeker aantal afgevaardigden, die de Belgische ministers komen vervangen.

Deze afgevaardigden wijzen de afgevaardigden in de Raad van Vlaanderen aan, in de provinciale raden en in de bestendige afvaardigingen en maken hun keuze afhankelijk van bijvalsbetuigingen van vergaderingen welke bij toeval worden samengesteld uit mannen, vrouwen en ieder, die er binnen wil komen.

Deze Belgen matigen zich dus aan: de grondwettige macht, de wetgevende macht, de uitvoerende macht, de macht van de koning.

Ze vormen dus een revolutionair comité en vallen onder de bepalingen van de artikelen 104, 105 of ten minste van de artikelen 109, 110, 131, 277 en 66 van het strafwetboek, artikelen 2 en 3 van het decreet van 20 juli 1831.

We klagen ze bij u aan, opdat het hof het recht zou toepassen dat hem wordt gegeven door artikel 11 van de wet van 21 april 1810.

Wij verzoeken u heren, onze gevoelens van hoogachting te willen aanvaarden. (Volgen de handtekeningen).

16 februari 1918

Een protest van de gemeenteraad van Brussel.

De gemeenteraad van Brussel heeft, naar aanleiding van de verklaring van Vlaanderens zelfstandigheid, het volgende protest tot gouverneur-generaal van België, von Falkenhausen gericht:

Brussel, 4 februari 1918.

Excellentie,

We kunnen de diepe ontroering niet verhelen, die onze bevolking heeft aangegrepen, toen zij op de muren der stad Brussel de tekst las

van een aanplakbiljet, uitgaande van de zogenaamde Raad van Vlaanderen waarbij Vlaanderens zelfstandigheid werd afgekondigd.

Moest men dergelijke afkondiging ernstig opnemen, dan zou ze de ontwrichting van België, met andere woorden de verdwijning van België als staat met zich brengen.

Aangezien echter de buitenlandse bezetting geen einde heeft gemaakt aan het politiek bestaan van het land en de nationale wetten steeds in voege bleven, zouden wij niet de minste waarde kunnen toekennen aan de daden van deze zogenaamde Raad van Vlaanderen, noch uit het oogpunt van binnenlands staatkundig recht, noch uit het volkenrechtelijk standpunt. Het ligt overigens geenszins in onze bedoeling hier in rechtskundige overwegingen te treden. Maar in onze hoedanigheid van leden van de Brusselse gemeenteraad, rekenen wij ons tot plicht om met alle kracht op te komen tegen het denkbeeld als zou de Raad van Vlaanderen, al ware het nog in zo geringe mate, het recht bezitten zich uit te geven als de tolk van de gevoelens van de Vlaamse bevolking van het land. We zouden niet graag zien, dat te dien opzichte in Duitsland of elders verkeerde opvattingen mochten post vatten en juist om een mogelijke dwaling hieromtrent te voorkomen, hebben wij gemeend ons tot uwe excellentie te moeten wenden.

Wij erkennen dat er in België een Vlaams vraagstuk bestaat en dat het in de geest van verzoeningsgezindheid en rechtvaardigheid behandeld moet worden. Talrijke wetten werden uitgevaardigd om voldoening te schenken aan de wensen van de Vlaamse bevolking, en mogelijk moet dit werk nog worden voortgezet; dit echter zijn vragen die uitsluitend onder Belgen dienen geregeld te worden.

Maar het spreekt vanzelf, dat men de Vlaamse bevolking van het land een slechte dienst zou bewijzen door haar van het overige gedeelte

van België af te scheiden. Haar intellectuele, economische en politieke ontwikkeling zou er door in gevaar worden gebracht.

Het is onmogelijk een lange historische traditie totaal weg te cijferen. Sinds eeuwen wijden zich Vlamingen en Walen in België aan een gemeenschappelijk werk en dit werk, hoe sommige activisten er ook over denken, was groot en vruchtbaar. Het is onze enige overtuiging, dat de toekomst van de Vlaamse beschaving eist, dat er een nauwe band blijft voortbestaan tussen het Vlaamse land en de andere streken van het land. Meer dan eens verhieven wij onze stem in naam van de noodzakelijke integriteit van België. Thans doen wij het weer, in de oprechte overtuiging dat wij aldus de Vlaamse zaak zelf verdedigen.

De mogelijkheid was niet uitgesloten dat de Belgische bevolking zelf niet steeds het begrip nopens haar ware belangen zou hebben bewaard; in werkelijkheid echter heeft ze zich niet laten misleiden. Ze weet zeer goed waarom het gaat. Ze wil niets weten van de ontbinding van het land. Ze heeft geen andere verzuchting dan zich verder te kunnen ontwikkelen binnen de grenzen van het ene en onverdeelde vaderland.

De Raad van Vlaanderen en zijn enkele volgelingen verraden niet alleen de belangen van de Vlaamse bevolking; ze miskennen daarenboven hun eigen inzichten en eisen in naam van de Vlaamse bevolking een scheiding op, waarvan die geenszins wil weten.

Denkelijk weet men nog niet in Duitsland, dat de leden van de Raad van Vlaanderen personen zijn, zonder het minste gezag, noch aanzien. Laat men diegenen die werkelijk het recht hebben zich de tolk van de Vlaamse bevolking te noemen, hetzij afzonderlijk, hetzij gezamenlijk, raadplegen; hun antwoord is geenszins twijfelachtig:

dat men zich moet wenden tot de politieke lichamen, waarin mannen zetelen, door de stemmen van hun medeburgers aangesteld.

De Raad van Vlaanderen vertegenwoordigt enkel zichzelf. We kunnen maar niet gissen welke eigenlijk de personen zouden zijn, die hem het mandaat dat hij zichzelf toekent, hebben opgedragen. Gesteld nu dat men werkelijk de Vlaamse bevolking nopens de ontwrichting van het land wilde raadplegen, dan zou het een eerste vereiste zijn dat ook aan de tegenstanders van dergelijke maatregel het recht zou worden toegekend om zich in volkomen onafhankelijkheid uit te drukken, hetzij op openbare vergaderingen, hetzij door middel van de pers. Van dit alles kregen we niets te zien, noch te horen. De vrijheid van drukpers en vergadering werden opgeheven. De activisten alleen hebben het recht te spreken en te schrijven. Niet de minste tegenspraak wordt geduld.

Onder die omstandigheden moeten de verklaringen van de activisten en het decreet van de Raad van Vlaanderen enkel beschouwd worden als uitingen van onbekende enkelingen, die geen enkele titel bezitten om invloed op het lot van België uit te oefenen.

De mening, door ons in dit protest ontwikkeld, is de volstrekte uiting der waarheid. We stellen er prijs op dat deze mening in het buitenland bekend zou worden en dit was de reden, die ons aanspoorde om ons tot de rijkskanselier te wenden.

Gelieve, excellentie, de verzekering te aanvaarden van onze gevoelens van hoge achting.

Voor de raad,
De dienstdoende burgemeester,
Steens.
De secretaris,
M. Vauthier.

Het "Office Belge" in Den Haag zendt ons de teksten toe van een aantal protesten, door gemeenteraadsleden en notabelen uit tal van andere Vlaamse gemeenten aan Hertling gezonden, betreffende de Raad van Vlaanderen en de beoogde splitsing van het land in twee stukken. Elsene staat bovenaan.

In De Buitenlandse Post lezen wij, dat de algemene vergadering van het Brabants Waals Verbond, gehouden op 27 januari, een motie heeft aangenomen, waarin ten slotte wordt gezegd:

De Walen eisen, in algemene vergadering bijeen, met meer energie dan ooit, hun recht op om over hun eigen lot te beslissen, door toepassing van een afscheidingspolitiek, waardoor zij, één met de Vlamingen, het begrip van een federale staat: de Verenigde Staten van Vlaanderen en Wallonië, zouden versterken; en ze klagen de houding van de regering aan; en verklaren een actie, tot verbreiding van kennis en ter verdediging, dringend en mogelijk; en ze nodigen de Walen van de overige steden uit om weer als groepen bedrijvig te zijn en zich in een beweging voor Waalse actie aaneen te sluiten; en dringen er bij hen op aan om allen mee te werken bij de organisatie van de hoofdbureaus van hun ministeries.

Het verzet tegen de Raad van Vlaanderen.

Brussel, 16 februari. Ingevolge besluit van het hof van beroep te Brussel zijn er twee leden van de Raad van Vlaanderen in hechtenis genomen. Deze gebeurtenis, die in België als een mislukte grap beschouwd wordt en ook in het buitenland niet anders zou beoordeeld worden,¹ is in rechte niet houdbaar en draagt het karakter van een politieke betoging. Daarom heeft de gouverneur-

¹ Men zie voor het tegendeel het artikel in ons avondblad van gisteren onder het opschrift: Uit België – redactie.

generaal bevolen, dat de in hechtenis genomenen terstond in vrijheid gesteld moesten worden en de verdere strafvervolging gestaakt moest worden. Aan de leden van het hof van beroep, die aan het besluit hebben meegewerkt is de verdere uitoefening van hun ambt verboden. Drie van de vier voorzitters van het hof zijn in verzekerde bewaring genomen en naar Duitsland gevoerd.

Vrij België verneemt, dat de Belgische priester eerwaarde heer Van der Meulen thans niet meer op het eiland Cézembre verblijft. Hij verblijft nu in het Belgische krijgshospitaal te St. Lunaire (Ille-et-Vilaine).

Het Belgische Dagblad heeft onlangs medegedeeld, dat professor Frans van Cauwelaert aangezocht was om een portefeuille in het Belgisch ministerie op zich te nemen en binnenkort naar Havre zou vertrekken. Vrij België antwoordt op die mededeling:

Wij beklagen zeer onze arme confrater. Maar hij kent nog niet de helft van de vreselijke waarheid. Heeft de scherpzinnige redactie dan vergeten, dat Camiel Huysmans reeds te Havre is aangekomen? Welnu, Camiel is niets dan een voorpost, van Cauwelaert gaat volgen en Franck heeft zijn paspoort gevraagd om hen beiden te vervoegen. Met zijn drieën gaan ze in De Panne het triumviraat vestigen van de Vlaamse Volksrepubliek en met de Vlamingen van de IJzer gaan ze de heuvels Ste. Adresse stormenderhand innemen.

Voorlopig mogen we echter van deze staatsgeheimen niets meer verklappen ... Maar qui vivra, verra!

17 februari 1918

Het gewelddadig ingrijpen der Duitse overheid in België in de rechtspraak van dit land, poogt de Norddeutsche Allgemeine Zeitung in een uitvoerige beschouwing te verdedigen.

Het blad meent, dat artikel 104 van het strafwetboek, hetwelke het hof van beroep te Brussel op enige leden van de Raad van Vlaanderen heeft toegepast, thans niet voor de leiders der activisten kan gelden, daar het Belgische regeringsgezag en de instellingen daarvan door de oorlog zijn geschorst. Het recht, waarop de Belgische natie zich in 1831 tegenover Holland beriep, mag men heden in België zelf ten opzichte van de Vlaamse nationaliteit tegenover de Waalse niet bestrijden. Het blad acht het daarom vanzelfsprekend, dat de hervorming van België tot de zelfstandigheid van Vlaanderen moet leiden.

Naar men heeft gelezen, zijn de twee door het Brusselse parket in hechtenis genomen leden van de Raad van Vlaanderen door Duitse soldaten bevrijd. Thans schrijft de Norddeutsche, dat een vaderlandslievende actie der Vlamingen, welke op het uitroepen van Vlaanderen tot een zelfstandige staat neerkomt, een oorspronkelijke, uit een volksstemming ontstane beweging is, die zich zonder medewerking der Duitse regering in de Vlaamse kringen zelf voltrekt.

In verband met de in ons avondblad van vrijdag gedane mededelingen omtrent het conflict, dat er naar aanleiding van het optreden van de zogenaamde Raad van Vlaanderen in België gerezen is tussen het hof van beroep en de bezettende macht met de hoogst ernstige gevolgen daarvan, vernemen we nog, dat de Duitse overheid te Antwerpen de 31^e januari aan de burgemeester van die stad "dringend" heeft kennis gegeven, dat het keizerlijke gouvernement aan de leden van de Vlaamse activistische Partij verlof had verleend om de 8^e februari (zondag) openbare optochten met vaandels en muziek en vergaderingen te houden. Voor alle andere groepen of verenigingen, die geen verlof gevraagd of gekregen hadden, bleef het uitdrukkelijk verbod om te vergaderen gehandhaafd. De volgende dag, de eerste van deze maand, werd aan burgemeester De Vos "zeer

dringend" kennis gegeven: "De stad krijgt bevel voor zondag, drie dezer, de Beurs met de galerijen ter beschikking van de kommandantur te stellen".

In antwoord hierop hebben burgemeester en wethouders van Antwerpen een protest aan de commandant doorgezonden, waarin zij onder meer zeggen: "Op een ogenblik, dat onze bevolking in haar overgrote meerderheid gebelgd is over de houding, welke een onbeduidende minderheid heeft aangenomen en zich ten zeerste verbitterd voelt over de daden en handelingen van deze groep, lijkt het ons zeer gevaarlijk af te wijken van het besluit van de burgemeester van 5 augustus 1914, waarbij alle samenscholingen van meer dan 10 personen verboden worden. Dit verbod werd door zijne eminentie gouverneur von Huene bevestigd bij de bezetting van de stad en zelfs door de heer commandant von Bodenhausen bij besluit van 31 oktober 1914 teruggebracht tot vijf personen. Tot hiertoe werd er sedert het begin van de oorlog nog niet een enkele maal van afgeweken".

De vergadering van de "leden van de Vlaamse activistische Partij" heeft die zondag, drie dezer, toch plaatsgehad. Men weet trouwens onder hoe geringe deelneming.

In vrij België lezen we, dat voor de Raad van Vlaanderen de volgende vertegenwoordigers zijn gekozen:

Voor de provincie Antwerpen: K. Angermille, J. B. Bellefroid, prof. dr. Claus, H. Deckers, F. Heuvelmans, L. Jagenaux, R. Kimpe, J. de Kleermaecker, F. Loquet, H. Mommaerts, M. Oboussier, F. Peeters, L. Peeters, A. Picard, L. Severeys, W. Tamm, A. van den Brande, J. Vogels, Raf. Verhulst, K. Waternaux.

Gouwraadsleden voor Antwerpen: R. Boen, A. Boen, E. Beeckman, A. Dekkers, J. de Kinder; C. Gillis, J. Hainaud, A. Heeren, J. Hellemans, H. Losmans, J. Mees, K. Mertens, H. Maassen, E. Pochat, H. Quakkelaar, G. P. M. Roose, E. Tervooren, F. van de Ven, B. van Extergem, J. van Oers, H. van Praag, L. Verhees, A. Vermeren, E; van Wetteren, J. Watrelet.

Brabant. Voor de Raad van Vlaanderen: F. Bogaerts, J. Borremans, A. Brijs, R. de Cneudt, A. Faingnaert, H. Halsband, M. Josson, J. Lambrechts, L. Masfranckx, H. Meert, L. Meert, A. Pacilly, L. Peereboom, J. Spincemaille, P. Tack, E. van Bergen, J. van den Broeck, J. van den Eynde, E. Verhees, T. Vernieuwe, J. L. von Ziegesar.

Voor de Gouwraad: Aerts, Frans Brans, Maarten Brans, J. Benoy, Brugmann, Leon Buyst, Coessens, J. de Bouvé, T. J. de Juncker, L. Delpire, J. W. de Roy, K. de Visschere, Phil. De Witte, Fortan, Phil. François, Jochmans, Kayenberg, F. Kennes, Vict. Lambeaux, Lauwens, Leemans, Leeten, Lommelijn, W. K. Marote, Neetens, Frits Pauwels, Peeters, Ed. Plasch, Raemdonck, Raggaert, Aug. Reynaers, Ed. Rietjens, Robijns, Maur. Sacré, Schalenbourg, Hendr. Schuerwegen, Jos. Stoppie, D. T'Jollijn, Fl. T'Sioen, D. van Belle, Van Breetwater, M. van Casteren, Hugo van den Broeck, Van der Beken, Van Kessel, Van Outrive, Joz. van Wetteren, Is. Verdoodt, G. Vermeersch, J. Warocquiers.

Oost-Vlaanderen. Voor de Raad van Vlaanderen: dr. Borms, Arthur Bracke, Josué de Decker, W. de Vreese, Karel de Vriese, Rob. De Waele, Fournier, Godee Molsbergen, Pol Goossens, Karel Heyndrickx, A. Jonckx, A. Martens, Picard, Emile Peeren, Frans Primo, Jules Raschaert, Evariste Stocké, Antoine Thiry, Van Bockxstaele, Van den Buele, Rosa van Roy en Jan Wannyn.

Te Brussel is, naast het Waals activistische blad l'Avenir Wallon, een weekblad verschenen Le Peuple Wallon, dat eveneens een activistische politiek voor het Walenland voert.

18 februari 1918

De rechtspraak in België.

Wij vernemen, dat, naar aanleiding van de schorsing door de Duitsers van het hof van beroep te Brussel, en de omstandigheid dat de rechtspraak onder die omstandigheden in België denkbeeldig is geworden, de Belgische, in Nederland vertoevende advocaten onder voorzitterschap van Mr. August Dupont uit Antwerpen bijeen zullen komen om tegen die maatregel van de bezettende macht verzet aan te tekenen.

Het Belgische gezantschap te 's-Gravenhage deelt ons het volgende mede:

De Belgische ministerraad, de 15^e dezer te Ste. Adresse vergaderd, heeft met algemene stemmen de volgende verklaring vastgesteld:

Kennis nemend van de ontroerende protesten van de Vlaamse en Waalse afgevaardigden en senatoren die in bezet België gebleven zijn, van de gemeentebesturen en van de rechtscolleges tegen de op machtsmisbruik berustende aanmatiging van de zich noemende Raad van Vlaanderen, welke door de overweldiger is tot stand gebracht en door deze wordt beschermd, wenst de regering van de koning de langs regelmatige weg verkozen vertegenwoordigers van het Belgische volk geluk, dat zij fier zijn opgekomen tegen vreemde inmenging in de onaantastbare rechten van de nationale soevereiniteit;

Begroet zij de moedige houding van de rechterlijke macht, die niet geaarzeld heeft de toepassing van de wetten te vorderen tegen de slechte burgers, die schuldig staan aan het, in verstandhouding met de vijand, nastreven van het misdadige doel om het land te verbrokkelen;

Brengt zij plechtig hulde aan de burgerheldenmoed van het Belgische volk dat zich, na 3 ½ jaar van beproevingen en lijden, onwrikbaar trouw betoont aan de koning, aan de grondwet en aan het vaderland, en geeft zij de onwankelbare wil van de natie te kennen om zonder enige zwakheid en tot het einde toe de strijd voort te zetten voor de bevrijding van het grondgebied en het algehele herstel van het onafhankelijke België.

19 februari 1918

Na de Vlaamse activisten beginnen nu ook de Waalse activisten zich te roeren, eveneens onder protest van een groot deel der Waalse bevolking in het bezette gebied van België.

De Ligue du Brabant heeft een manifest uitgegeven, waarin op de bestuurlijke scheiding in België wordt aangedrongen. We ontlene er het volgende aan:

In aanmerking nemend de mededeling van het Belgisch gouvernement van 7 maart 1917, waar o.a. over de Vlamingen gezegd wordt: de onoverwinnelijke vaderlandsliefde verzekert aan de Vlaamse beweging de warme sympathie, niet alleen van geheel België, maar tevens ook van al de verbonden machten;

In aanmerking nemend het rapport aan de koning van de 4^e april 1917, waarin bevestigd wordt, dat een van de essentiële punten van het regeringsprogramma was het voldoen aan de wettige verlangens van de Vlamingen;

In aanmerking nemend de herhaalde verklaringen van het hoofd van het kabinet, baron de Broqueville, in persgesprekken en in mededelingen, o.a.: we zullen ze oplossen (de taalvraagstukken), in orde en vrede, de ingeving volgend van onze historische tradities, die wijzen op de diepe wortelen van de tweetaligheid en van de gemengde cultuur, die de glans van onze gewesten hebben uitgemaakt;

In aanmerking nemend de gedurige verwaarlozing van de Waalse rechten, die door het gouvernement aan de dag wordt gelegd, hetwelk nooit, in geen enkele van zijn verklaringen, de naam van Wallonië heeft vermeld;

In aanmerking nemend, integendeel, dat het een avontuurlijke en aan annexionistische politiek toepast, een politiek van reactie en antidemocratische samenspanning, die enerzijds uitloopt op de verplettering van 3 ½ miljoen Walen door 9 miljoen Germanen, en anderzijds de regeringsverantwoordelijkheden van voor de oorlog wil wegcijferen door een bedrieglijke vereniging met sommige leiders van de linkse partijen, door een verzoening ten koste van de wettige eisen van de democratie en van Wallonië;

In aanmerking nemend de vergetelheid, waarin de oude zagezegde verdedigers van de Waalse zaak eveneens Wallonië laten, dat enkele op zichzelf rekenen kan;

In aanmerking nemend, het regime van onverbiddelijke censuur, ingevoerd ondanks de artikelen van onze grondwet en uitgeoefend tegenover de Opinion Walonne, het enige Waalse dagblad in het buitenland en tevens het enige blad dat door generaal de Ceuninck aan het front werd verboden;

In aanmerking nemend het diskrediet, dat de regering en de regeringspers op de separatistische gedachten en haar toepassing willen werpen, evenals dit in het bezette gebied geschiedt door zekere personen, die er belang bij hebben zich te verzetten, omdat ze bij het voortleven van het oude regime zijn geïnteresseerd;

Vorderen de Walen, in algemene bijeenkomst vergaderd, met meer nadruk dan ooit hun zelfbeschikkingsrecht op, door het verwezenlijken van een separatistisch regime, waarin zij, verenigd met de Vlamingen, het begrip van een federatieve staat zouden versterken: de Verenigde Staten van Vlaanderen en Wallonië. Ze klagen de houding van de regering aan, verklaren voor spoedeisend en gelegen een actie van voorlichting en verdediging; nodigen de Walen van de andere steden uit, hun gegroepeerde werkzaamheid te hervatten, zich aan te sluiten bij hun beweging van Waalse actie, en sporen ze aan om allen samen te werken voor de organisatie van de kaders van hun ministeries.

Camille Huysmans en de Belgische activisten.

Havre, 18 februari. Camille Huysmans heeft mij, sprekend over het optreden der activisten in België, gezegd, dat hij zich over die kwestie met een lid van de Belgische regering onderhouden had. Ik geloof niet, zegde Huysmans dat het Belgische volk direct of indirect een regering steunt, die niet voortgekomen is uit de wil van de natie. Ik deel niet op alle punten het gevoel van de ministers, maar zij vertegenwoordigen ons en tegenover de vijand wij steunen hen. Wat de Vlaamse kwestie in België betreft, ze zal opgelost moeten worden en ik heb reeds een weg aangewezen om tot overeenstemming te komen. Ik heb goede hoop, dat de Belgische regering niet zal dralen om een commissie te benoemen, die deze netelige kwestie zal bestuderen en er een rapport over uitbrengen, opdat deze binnenlandse aangelegenheid bij het tot stand komen van de vrede

snel beslist kan worden en wij ons voor alles bezig kunnen houden met het herstel van het land.

De rechtspraak in België.

Havre, 18 februari. Mr. Carton de Wiart, de Belgische minister van justitie, heeft mij, op mijn verzoek, zijn mening gezegd over de daad van protest van de Belgische magistratuur tegen het drijven der activisten. Die daad, zegde de minister, heeft mij met bewondering en trots vervuld, en niet slechts onze landgenoten, maar tevens alle mannen, uit welk land ter wereld ook, die gevoel voor recht en burgermoed hebben, zullen deze bewondering delen. Men zal in de geschiedenis van het recht, hetzij in de herinneringen aan de Romeinse senaat, hetzij in honderd oude parlementen vergeefs een toneel zoeken, dat meer eer doet aan het gerechtshof dan deze plechtige vergadering van het hof van beroep op 7 dezer te Brussel. Men moet, zegde minister Carton de Wiart, eerbied hebben voor zulke magistraten, die geen ogenblik, hoewel het voor hen persoonlijk gevaarlijk was, geduld hebben, dat geweld en list ongestraft recht genoemd werden.

20 februari 1918

De Belgische regering over de raad van Vlaanderen.

Havre, 19 februari. Officieel: De Duitse propaganda blijft het bezette België opeisen. Men gaat tot verkiezingen over om de zogenaamde afgevaardigden van het Vlaamse volk in het parlement aan te wijzen. Dit is een laag-bij-de-grondse bedriegerij. Er is geen zweem van raadpleging van het kiezersvolk. Integendeel hebben Belgische patriotten herhaaldelijk de Duitse overheid getart om te rade te gaan met de gewone vertegenwoordigers, die hun ambten zijn blijven vervullen, namelijk de gemeente- en provinciale raden, kamerleden

en senatoren nopens de opvattingen van hun mandatarissen en het aan te durven om naar waarheid een vrije en geheime uitspraak te stellen, zoals de Belgische wetgeving die kent. Deze uitdaging werd op 10 maart 1917 in het openbaar vervat in een brief, ondertekend door 70 op de voorgrond tredende Vlamingen, die het protest tegen de reis van de zogenaamde Raad van Vlaanderen, en tot de rijkskanselier gericht. De uitdaging is zoeven herhaald door alle kamer- en senaatsleden. Vlamingen zowel als Walen, thans in België woonachtig in het protest van 1 februari tegen de uitroeping van de onafhankelijkheid van Vlaanderen en aan de rijkskanselier gericht.

De Duitse overheid zal zich wel wachten om deze uitdaging te aanvaarden. Haar mededelingen zijn in deze een duidelijke aanwijzing.

De nota verklaart dan: de activistische drijvers stellen in overeenstemming met de Duitse overheid een lijst van kandidaten op, die ze op een vergadering doen toejuichen door mensen, die ze bezoldigen, gelijk de verkiezing van 20 januari bewijst.

21 februari 1918

De aanhouding van activistische leiders te Brussel.

August Borms, de "minister van verweer" van de "Raad van Vlaanderen", verhaalt zijn aanhouding te Brussel in zijn krant het Vlaamse Nieuws, nummer van 17 februari laatstleden.

De aanhouding geschiedde bij hem thuis door Parmentier, substituut van de procureur des Konings. Deze overhandigde hem een aanhoudingsmandaat in het Nederlands opgesteld, en waarin de heer Borms beticht werd de artikelen 104, 105, 109 en 110 van het strafwetboek te hebben overtreden. De heer Borms verklaarde 's

avonds tevoren iets vernomen te hebben omtrent zijn vermoedelijke aanhouding voor hoogverraad.

"Er is geen sprake van aanhouding", antwoordde de substituut; "ik heb enkel bevel u op te leiden voor vermoedelijke aanslag tegen de veiligheid van de staat".

Borms verklaarde toen: "ik heb papieren op zak, die mij toelaten u niet te volgen".

"Laat eens zien".

"Nee, die zijn niet voor u bestemd; maar ik verzeker u, indien ge volhardt in uw voornemen, dat ge uw vingers zult verbranden!"

De aangehoudene mocht afscheid nemen van vrouw en kinderen, nog ontbijten, en werd in een rijtuig naar het justitiepaleis gevoerd.

"Vóór de hoek van de Wetstraat", vertelt Borms verder, "verzocht ik het venstertje te openen, wat me beleefd werd geweigerd. Ik herhaalde mijn vraag en met een forse stoot beukte in dan tweemaal met mijn ellebogen tegen de dikke ruit, die, wonder genoeg, niet brak. Mijn twee bewakers grepen, zonder geweld, mijn arm vast en vroegen wat ik wilde.

"Ja", zei ik, "ik weet niet wat ge zinnens zijt met mij te doen en daarom had ik de schildwacht, die daar aan de hoek van de Wetstraat staat, willen verwittigen, dat ge mij opleidt".

"Dat kunt ge ook aan de ingang van het justitiepaleis", antwoordde de substituut, erbij voegend: "het is een geluk dat ge uw arm niet gebroken hebt".

Aan het justitiepaleis gekomen, riep hij tot de schildwacht:

"Ein politischer Gefangene", en de Duitse soldaat kwam naar mij toe; maar ze schreeuwden: "Procureur des konings! Dolmetscher oben!" en duwden me in de deur.

Na 3 uur wachten werd hij binnengebracht in een zaal, waar zich bevonden de procureur des konings, de onderzoeksrechter Brillant, zijn vriend dr. Tack en de Duitse generaal-referent voor het rechtswezen. Deze laatste was verwittigd geworden door de schildwacht en had reeds de invrijheidstelling van de aangehouden en opgeëist.

"Half stotterend zegde de procureur, dat ik moest worden vrijgelaten op bevel van de Duitsers, waarop mr. Briant onmiddellijk liet volgen, ditmaal in het Frans:

"Ge ziet wel, dat ge met de Duitsers samenwerkt".

"Juist zoals gij", antwoordde ik hem, "die hier ook zonder de Duitsers niets kunt doen".

We wisselden met elkaar een blik als een bliksemschicht, en met dr. Tack en de generaal-referent verlieten we het vertrek".

22 februari 1918

Onze correspondent te Havre seint:

Berichten uit het bezette gebied van België melden dat de Duitse autoriteiten hevig ontsteld zijn door de kracht der oppositie, welke tegenover de praktijken der activisten tot uiting is gekomen. Berlijn heeft een onderzoek doen instellen om de rapporten na te gaan, die Brussel over de betekenis van de beweging heeft verstrekt.

Het Duitse bestuur in België is thans bezig de grenzen van de provincies van het bezette gebied te wijzigen. Een verordening van de gouverneur-generaal von Falkenhausen bepaalt het volgende:

Worden van de provincie Henegouwen afgescheiden:

De gemeenten Bever, Edingen, Lettelingen, Mark en Sint-Pieters-Kapelle; ze worden bij de provincie Brabant (arrondissement Brussel) ingedeeld.

Worden van de provincie Luik afgescheiden:

De gemeenten Attenhoven, Elisem, Laar, Landen, Neerhespen, Neerlanden, Neerwinden, Overhespen, Ramsdorp, Waasmond, Walshoutem, Walsbets, Wange en Wezeren; ze worden bij de provincie Limburg (arrondissement Hasselt) ingedeeld.

De hoofden van het burgerlijk bestuur (Verwaltungschefs) voor Vlaanderen en voor Wallonië zijn met de uitvoering van deze verordening belast.

Van officiële Duitse zijde meldt men ons:

In een uitvoerig artikel in het N.R.C. avondblad van 15 dezer, zijn omtrent de inhechtenisneming van leden van de Raad van Vlaanderen en ook van hooggeplaatste Belgische rechters en over stappen, die er van Nederlandse zijde bij het Duitse bestuur in Brussel gedaan zijn, bijzonderheden medegedeeld, die met de feiten, zoals die zich hebben toegedragen, niet geheel stroken en evenmin de thans in België bestaande omstandigheden recht laten wedervaren. In het artikel heet het onder meer, dat de tegen de Belgische rechters ingebrachte beschuldiging inhield, dat zij bevelen uit Havre ontvangen hadden en dus in verboden betrekkingen met de Belgische regering gestaan hebben.

Verder wordt er gezegd, dat er in België thans een toestand van rechteloosheid en rechtsonzekerheid ingetreden is, zoals die in de geschiedenis nog nooit bestaan heeft. Aan het slot van het bedoelde artikel wordt gezegd:

“Onnodig te zeggen dat ook onze 75.000 Nederlandse landgenoten in België, zakenmensen en anderen, in deze toestand van rechteloosheid hun hoop gevestigd houden op onze regering om ten krachtigste verzet aan te tekenen te Berlijn; onnodig ook onze landgenoten te verzekeren dat van de zijde van onze ministerresident te Brussel, de heer van Vollenhoven, reeds op energieke wijze bij de Duitse overheden in België is opgekomen tegen de nu geschapen toestand.”

Hierbij dient opgemerkt te worden, dat het wel vanzelf spreekt, dat de oorzaak van de inhechtenisneming van de voorzitter van het hof van beroep niet daarin gelegen is, dat de rechters uit Havre orders ontvangen hebben. Overigens heeft de Belgische pers in Nederland inmiddels gemeld, dat Havre tot de stap van het hof van beroep evenals tot het optreden tegen de Raad van Vlaanderen heeft opgewekt, dit wil zeggen dat ze beide aangewezen heeft.

Wanneer van een toestand van algemene rechteloosheid gesproken wordt, zoals die in de geschiedenis nog niet voorgekomen is, dan mag men wel aannemen, dat zulk een voorstelling niet woordelijk opgenomen moet worden. In dit opzicht mag men rustig de verdere ontwikkeling afwachten. Wanneer echter in verband hiermee gezegd wordt, dat juist met het oog op het grote aantal Nederlandse onderdanen in België door het Nederlandse gezantschap te Brussel krachtige stappen bij het Duitse bestuur gedaan zijn, dan moet daarbij opgemerkt worden, dat van zulke krachtige stappen op de juiste Duitse plaats te Brussel niets bekend is.

Wanneer men de algemene toestand in België en met name in het Vlaamse gedeelte van België, zoals die juist in de laatste maanden door de zogenaamde Vlaamse Beweging geworden is, en zoals hij door de verklaring van de zelfstandigheid van Vlaanderen (die uitsluitend van de Vlamingen is uitgegaan) zijn hoogtepunt heeft bereikt, kalm beschouwt, dan is het incident van de inhechtenisneming vermoedelijk daarvan het gevolg, dat het hof van beroep te Brussel van zijn kant tot de inhechtenisneming van leden van de Raad van Vlaanderen besloot, zodat de verdere gebeurtenissen slechts gevolgverschijnselen hiervan waren. Daarom kan ook wel de opvatting ingang vinden, dat eventuele krachtdadige vertogen van Nederlandse zijde niet tot het Duitse bestuur in België, maar tot de Belgische regering te Havre gericht zouden moeten worden.

Men deelt ons het volgende mede omtrent een betoging te Brussel tegen de activisten:

Op 11 februari zouden afgevaardigden van de Brusselse kringen en maatschappijen, van de bekende "Société Générale" af tot de minste Vlaamse vereniging toe, over de grote Vlaamse korpsen "Willemsfonds" en "Davidsfonds" heen, ruim 600 protesten tegen het manifest van 19 januari van de zogenaamde Raad van Vlaanderen aan de gemeenteverheid van de hoofdstad af gaan geven.

Hoewel er geen ruchtbaarheid aan het feit gegeven was, was het publiek op de hoogte gekomen van de betoging, en had er zich, duizenden in getal, bij aangesloten. De Grote Markt was weldra vol volk, dat luid uiting gaf aan zijn anti-activistische gevoelens. De Duitse politie deed de plaats ontruimen, maar terwijl de menigte langs sommige straten verdreven werd, stroomde ze langs andere straten weer aan.

Het werd een grootse vaderlandse betoging, waarbij de Brabançonne gezongen werd. Een stoet werd spontaan gevormd, die slechts op de Koninklijke Plaats kon uiteengedreven worden. Aldus gaf de Brusselse bevolking, tot voor kort vrij onverschillig aan de activistische actie, lucht aan zijn verontwaardiging over de activisten en aan zijn onverwoestbare Belgische gevoelens.

In ons avondblad van vrijdag, 15 dezer, is uitvoerig melding gemaakt van de moeilijkheden, die zich in België voordoen, waar, gelijk men weet, de Duitse overheid het hof van beroep geschorst heeft omdat het was opgetreden tegen de leden van de Raad van Vlaanderen, Borms en Tack en die in hechtenis liet nemen. Het hof van beroep had zijn vervolging ingesteld ingevolge verzoek van de in België verblijvende ministers van staat, senatoren en kamerleden. Deze Belgen hebben ook bij de Duitse rijkskanselier geprotesteerd tegen het optreden van de zogenaamde Raad van Vlaanderen in een verzoekschrift, waarin zij het volgende zeggen:

"Excellentie,

De 19^e januari ll. werd op de muren van onze steden een boodschap aangeplakt, waarin een vijftiental personen verklaarden namens een zogezegde "Raad van Vlaanderen", dat zij de "zelfstandigheid van Vlaanderen", namelijk van de Vlaamssprekende Belgische provincies, uitroepen; hun oogmerk is de verdeling van ons land in twee staten door te drijven met miskennis van onze grondwet en van onze nationale soevereiniteit. Terzelfder tijd kondigden de dagbladen aan dat een afvaardiging van die "Raad" die ontvangen werd door dr. von Walraff, staatssecretaris van het Duitse rijk voor Binnenlandse Zaken; hem bevestigd had namens de Vlaamse bevolking te spreken en bij hem een welwillend onthaal had gevonden.

Excellentie, Toen u aan het bewind kwam, hebt u uitdrukkelijk uw gezag betuigd voor de volkswil zoals deze zich uitspreekt door de meerderheid van het wettelijk gekozen parlement. Evenals u hebben uw bondgenoten als een der hoofdvoorwaarden voor een aanstaande vrede hun voornemen bevestigd, zich te onthouden van alle inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van andere volkeren; ze eisen tevens dat alle tussenkomst in hun eigen staatkundige inzichten achterwege zou blijven (redevoering van de heer von Seidler, voorzitter van de Oostenrijks-Hongaarse ministerraad, gehouden op de 30^e november 1917) en evenals u hebben ze doen uitschijnen dat alleen het parlement en de overige organen, die volgens de grondwet daartoe bevoegd zijn, het recht hebben vraagstukken op te lossen die in verband staan met de binnenlandse staatkunde van een natie (redevoering van graaf Czernin, de 24^e januari 1918). We weten niet of, onder deze omstandigheden en ondanks zo vaste grondbeginselen en zo stellige verklaringen, uw regering het inzicht heeft enige aandacht te schenken aan uitlatingen van de "Raad van Vlaanderen" maar wij, wettelijke vertegenwoordigers van ons volk, we hebben tot plicht elk wanbegrip teniet te doen en geen onrechtmatige toeëigening van macht te erkennen.

De vereniging, die zich "Raad van Vlaanderen" noemt, bezit in België geen openbaar mandaat. Ze is volkomen vreemd aan onze instellingen, erkend door grondwet noch door wetten. Niemand weet hoe ze is ontstaan, noch op wiens verlangen. Over haar samenstelling, over haar rol en haar werking is zeer weinig bekend. Vergeefs zou zij wanen enig wettelijk gezag of enig stedelijk aanzien in ons land te hebben: ze heeft er volstrekt geen. De Vlaamse kamerleden en senatoren, de leiders van onze grote staatkundige en letterkundige verenigingen, die de werkelijke vertegenwoordigers zijn van de Vlaamse bevolking, hebben protest aangetekend tegen de

rol die de "Raad van Vlaanderen" zich aanmatigt en tegen de politiek die hij nastreeft: ze hebben doen uitschijnen dat zijn daden overeenkomen noch met het Vlaamsgezind programma, noch met de wensen van de bevolking van onze Vlaamse gewesten (protestbrief gezonden aan de heer von Bethmann-Hollweg, de 10^e maart 1917). Ze hebben terecht vastgesteld dat de taalkwestie behoort tot onze binnenlandse politiek, dat ze in het Belgisch parlement geleid heeft tot talrijke maatregelen, die doorgaans met bijna algemene stemmen werden genomen, en dat wij ze zullen weten te regelen na de vrede, onder ons, in een geest van eendracht en rechtvaardigheid, zoals het behoort aan een natie die manhaftig voor haar eer en haar goed recht ongehoorde beproevingen heeft doorstaan. Welke waarde kan men in deze omstandigheden hechten aan de verklaringen en aan de daden van een groep zonder enig gezag noch wettelijke titel en die slechts iets schijnt te zijn omdat zij, terwijl de drukpers onder censuur staat en het recht van vereniging en van vergadering ingekort is, alleen aan het woord blijft en haar daden en uitingen, alsmede het onthaal dat er bij de openbare mening aan te beurt valt, voorstelt zoals het haar belieft?

Onlangs heeft de "Raad van Vlaanderen" weliswaar aangekondigd dat hij zich aan een herkiezing onderwierp. Een officieel proces-verbaal wijst uit dat een meeting van de ene dag tot de andere belegd en gehouden werd in een toneelzaal te Brussel; al wie wilde kwam binnen, zowel vreemdelingen als Belgen, zowel vrouwen en kinderen als mannen. Er waren hoop en al 600 tot 700 personen en deze onbekenden, bij toeval verzameld, zonder enige waarborg noch toezicht, hebben daar terstond, tussen twee eindjes redevoering in, als gekozen verklaard 22 leden van de "Raad van Vlaanderen" en 52 provinciale raadsleden. En op die wijze zou uitdrukking gevonden hebben, zonder dat de bevolking er iets van wist, de wil van het

arrondissement Brussel, dat 220.000 kiezers telt en 1 miljoen inwoners.

Al wie te goeder trouw is zal bekennen, dat dergelijke betogingen een spotbeeld van de volkswil zijn. In geen enkel vrij en georganiseerd land hecht men waarde aan besluiten, genomen op vergaderingen, die willekeurig worden belegd en samengesteld, die zonder schijn van recht noch bevoegdheid beraadslagen en zich eigenmachtig in de plaats stellen van de korpsen, welke regelmatig het volk vertegenwoordigen, en van de raadpleging van het land in de wettelijke vormen. De gevestigde machten zijn in België niet verdwenen en konden niet verdwijnen; de gemeenteraden, de provinciale raden vervullen hun ambt; ze werden gekozen bij middel van algemeen, en rechtstreeks en geheim kiesrecht; dat men hen bijeenroep! Reeds hebben de provinciale raad van Antwerpen, de bij uitstek Vlaamsgezinde gemeenteraden van Antwerpen, Mechelen, Sint-Niklaas, Turnhout, enz., die van Brussel en de voorsteden en van talrijke andere gemeenten, ter gelegenheid van de ontwerpen tot bestuurlijke scheiding, hun gevoelens bij eenparigheid ten duidelijkste betuigd. De Duitse overheid heeft hen echter verboden, zich nog verder met deze kwestie in te laten. Laat dit verbod eens opgeheven worden! Overal zal de Raad van Vlaanderen met klank verloochend worden in de openbare lichamen, welke rechtstreeks en gestaag voeling houden met de mening van het volk. De kamerleden en senatoren bevestigen door hun handtekening, onderaan deze protestbrief, dat ze elke aanslag tegen onze nationale instellingen verwerpen. En niemand zal voorzeker met enige schijn van waarheid kunnen betwisten dat het oordeel van de wettelijke mandatarissen van onze natie oneindig meer waarde heeft dan de uitlatingen van lieden die geen mandaat van het volk ontvangen en die allen of bijna allen een benoeming, een

bevordering en jaarwedden hebben aangenomen van het Duitse bestuur in België!

Wat zou u denken, wat zou ieder vaderlandslievend Duitser denken, indien, terwijl een deel van Duitsland door een vreemd leger bezet was, er Duitsers te vinden waren die de bijstand van de vijand zouden inroepen om het rijk te verdelen en het staatsgebouw om te werpen?

De geschiedenis toont aan hoe broos de willekeurige schikkingen zijn, welke een bezettende macht beproeft aan tijdelijk overwonnen bevolkingen op te dringen; men hoeft in uw eigen jaarboeken niet eens ver te zoeken om te weten, wat een fier en vaderlandslievend volk met dergelijke maatregelen doet.

Artikel 25 der Belgische grondwet luidt:

"Alle macht komt uit het volk.

"Ze wordt uitgeoefend op de wijze, vastgesteld door de grondwet".

Buiten dit beginsel, dat ten grondslag ligt aan de instellingen van alle vrije volkeren, bestaat er niets dan gril en willekeur, en deze grondregel maakt deel uit van de wettelijke beschikkingen, waarvan de bezettende macht, volgens artikel 43 van de Haagse conventie, de uitvoering moet verzekeren.

Excellentie, we hebben geen oordeel uit te spreken over de politiek, die uw regering in deze zaak zal volgen, maar wij, wettelijke vertegenwoordigers van ons volk, we willen een krachtig en verontwaardigd protest doen horen tegen het bedrijf van diegenen die, terwijl de oorlog nog duurt, trachten hun zo zwaar geteisterd land te verscheuren. Wij ontkennen dat ze enig mandaat hebben en wij ontzeggen hen het recht te handelen namens het land en de tolk te zijn van geheel of zelfs van een deel van onze bevolking."

Onze lezers weten, dat het Belgische Hof van Cassatie, als protest tegen de schorsing van het hof van beroep door de Duitse overheid, zijn werkzaamheden geëindigd heeft, zonder evenwel iets van zijn rechten prijs te geven. Het hof heeft dit besluit neergelegd in de volgende deliberatie:

Het Belgische Hof van Cassatie, heden in algemene vergadering beraadslagend, alle kamers verenigd; kennis genomen hebbend van een deliberatie van het hof van beroep te Brussel van 7 februari 1918 op aangeven door de leden van het hof gedaan, en van de feiten die zich ingevolge deze beslissing hebben voorgedaan;

Overwegende dat het hof van beroep, ingevolge artikel 11 van het besluit van 20 april 1810 de procureur-generaal heeft gelast een vervolging in te stellen uit hoofde van feiten, die een misdrijf of een overtreding uitmaken;

Overwegende dat het openbaar gezag heeft ingegrepen ingevolge die opdracht tegen beschuldigen van Belgische nationaliteit uit hoofde van feiten, als bedoeld in het besluit en die tot doel zouden hebben de regeringsvorm te vernietigen of te wijzigen en zodanig zouden zijn, dat zij boosaardige en openlijke aanvallen vormen tegen het dwingend gezag der nationale wetten of tegen het constitutionele gezag van de koning en van de wetgevende kamers ofwel directe aansporingen tot ongehoorzaamheid aan de Belgische wetten;

Overwegende dat er een onderzoek geopend is en dat de beklaagden voor het gerecht zijn gebracht ingevolge een mandaat van de justitie;

Overwegende dat inbreuk op de wet te meer strafbaar zou zijn, daar de bezetting van België door vreemde legers belet, dat de overgrote meerderheid van de Vlaamse bevolking zijn afkeuring te kennen

geeft over het optreden van enige particulieren zonder mandaat, die erop uit zijn de eenheid en ondeelbaarheid van het, weliswaar bezette maar voortbestaande Belgische vaderland te vernietigen;

Overwegende dat de bepalingen van de artikelen 103, 109 en 110 van het strafwetboek, de artikelen 2 en 3 van het besluit van 20 juli 1831 nog van kracht zijn; dat geen enkel besluit van de bezetter de uitwerking ervan opgeheven heeft; dat dientengevolge, onafhankelijk van de hiervoor aangehaalde tekst van artikel 11 van de wet van 30 april 1810, de artikelen 29 en 30 van het wetboek van strafvordering, de door het hof van beroep bevolen maatregel oplegden, die trouwens van rechterlijke aard is;

Overwegende dat desniettemin het optreden van justitie belemmerd is, de beschuldigten in vrijheid zijn gesteld en het dossier van het onderzoek voerende magistraat is afgenomen; dat drie voorzitters van het hof zijn aangehouden en dat de raadsheren in hun functies zijn geschorst;

Overwegende dat de nationale magistratuur, wanneer ze thans in functie is tijdens de bezetting, aan haar hoge sociale missie slechts uitvoering kan geven als orgaan van de soevereiniteit der natie, waar ze haar gezag aan ontleent; dat ze slechts kan handelen volgens de wetgevende bepalingen, die haar organisatie besturen en voor de toepassing der nationale wetten, die van kracht gebleven zijn, en dat de magistraten voor de uitoefening van dat ambt moeten genieten van de volheid van hun vrijheid en hun onafhankelijkheid, zoals krachtig is te kennen gegeven in het besluit van het Hof van Cassatie van 18 maart 1916; dat de chef van de administratie bij het gouvernement-generaal in België de 22^e maart 1916 in een brief aan het Hof van Cassatie de volgende verplichting op zich genomen heeft: "Is ongegrond iedere vrees, die er in de Belgische magistratuur zou bestaan, voor het gevaar, dat er door de Duitse administratie een

aanslag gedaan zou worden op de onafhankelijkheid van de rechter in de uitoefening van de justitie, welke onafhankelijkheid door de grondwet en de wetten van het land en door het volkenrecht gewaarborgd is"; dat professor von Holtzendorff, van de universiteit te Straatsburg, in zijn verhandeling over openbaar internationaal recht leert, dat "de bezetter iedere inmenging in rechterlijke zaken verboden is";

Verklaart dat inmenging van het regeringsgezag in rechterlijke daden om de loop der justitie tegen te houden, niet verenigbaar is met de volstreekte onafhankelijkheid van de rechterlijke functies, noch met de wetten, die voortgaan haar te besturen;

Verklaart voor alles, dat de inhechtenisneming van de heren Levy-Morelle, Ernst en Carez en de schorsing van de raadsheren van het hof van beroep te Brussel op grond van een wettelijke daad voortvloeiend uit hun rechterlijk ambt formeel in tegenspraak is met de grondregels van het volkenrecht en met de plechtige beloften, door de regering van de bezetter op 22 maart 1916 aan de magistratuur gedaan; dat zij de ontkenning is van de volledige vrijheid en onafhankelijkheid van de rechter in de uitoefening van zijn ambt en daar zij de magistraat moeten plaatsen tussen zijn wettelijke plichten en strafmaatregelen, aan zijn beslissingen het gezag ontnemt, dat aan zijn uitspraken verbonden moet zijn;

Zegt dat het zonder van zijn functies afstand te doen, zijn zitting schorst;

Beveelt dat de procureur-generaal deze deliberatie aan de heer gouverneur-generaal van België, zal doen toekomen.

De orde van advocaten te Antwerpen heeft tegen het manifest van de "Raad van Vlaanderen" van 19 januari geprotesteerd met het volgende manifest, dat aan de Duitse rijkskanselier is toegezonden:

Overwegende dat de boodschap van 19 januari 1918, waardoor de afgevaardigden van de zogenaamde Raad van Vlaanderen de zelfstandigheid der Vlaamse gewesten uitroepen, een duidelijke verkrachting van de grondwet en een aanslag op de heiligste rechten der natie vormt;

Overwegende dat, volgens artikel 43 van de conventie van Den Haag, de wettelijke instellingen van het bezette gebied, buiten het geval van absolute belemmering, door de bezettende macht moeten geëerbiedigd worden: de tekst van deze bepaling, het karakter in het moderne volkenrecht aan de militaire bezetting toegekend, en de voorafgaande beraadslagingen der conventie van Den Haag bewijzen duidelijk, dat alleen gebiedende noodzakelijkheden van militaire aard toelaten de heersende wetten te schorsen of te herroepen. De rechtswetenschap spreekt zich in deze zin uit. Onder meer zegt dr. von Ullmann, professor aan de hogeschool van München, in zijn onlangs verschenen "Völkerrecht", derde uitgave 1908, bladzijde 495, dat voor alles de regel geldt dat "aan de bezetter het recht niet toekomt de door de grondwet en de wetgeving van het land geschapen orde te veranderen of zelfs op te heffen", en hij vat zijn mening samen met te zeggen: "de bezetter neemt het staatsbestuur over en heeft het, voor zover geen onoverwinnelijke moeilijkheden het beletten, onder inachtneming van het geldende recht, uit te oefenen". Artikel 43: "l'Etat occupant", zegt Nys, Droit international III, blz. 244, "ne possède pas le droit de donner au territoire occupé une nouvelle loi fondamentale et d'établir un nouveau régime constitutionnel". Bijgevolg kan hij het land niet in twee zelfstandige staten verdelen. Mérignhac: Les lois et coutumes de la guerre sur terre d'après le droit international moderne et la codification de la

conférence de La Haye de 1899, p. 250, zegt: "l'Administration ennemie devra être limitée aux actes rendus indispensables par les nécessités de la guerre". In dezelfde zin spreekt zich uit het beroemd handboek van Heffter: "Das Europäische Völkerrecht der Gegenwart", achtste uitgave van dr. Geffcken, par. 131, nota 1, waar deze zegt: "zo blijft, tot de beslissing, de wetgeving van het bezette gebied in kracht, in zoverre niet de overwinnaar in het belang van zijn krijgsverrichtingen enige bepaling ervan schorst, wat bv. altijd het geval zal zijn voor de lichter van troepen." En dezelfde schrijver herinnert er aan, dat zulks de rechtspraak der Pruisische rechtbanken is, waar deze tegenover hun eigen militair bestuur geweigerd hebben als regelmatig te aanzien de afzetting van Deense ambtenaren in Schleswig-Holstein, welke gedurende de bezetting van 1866 geweigerd hadden zich te onderwerpen aan eisen die onverenigbaar waren met de eerbied, aan de grondwet van hun vaderland verschuldigd;

Overwegende dat aldus de boodschap en de daden van de zogenaamde Raad van Vlaanderen veroordeeld worden enerzijds door de Belgische grondwet aan dewelke de ondertekenaars van het manifest trouw verschuldigd zijn en welke verscheidene onder hen als beambten gezworen hadden te eerbiedigen, anderzijds door het volkenrecht en door de conventies van Den Haag wiens bepalingen door de bezettende macht dienen geëerbiedigd te worden;

Overwegende dat, afgezien van alle rechtskwesties, elk besef van eergevoel en waardigheid de houding moet doen laken van hen, die als burgers van een vrij land trachten gebruik te maken van de tegenwoordigheid van de vijand, van de onmacht tot dewelke hun tegenpartij gedoemd is, en van de afwezigheid van de wettige vorst en de nationale regering, om plannen te verwezenlijken die verderfelijk zijn voor het vaderland, die door de overweldigende meerderheid van hun medeburgers worden veroordeeld, die ze zelf

in gewone tijd nooit hebben doen kennen en die ze ook geheel onmachtig zouden zijn te verwezenlijken door de regelmatige uitoefening van hun staatkundige rechten;

Overwegende dat de zogenaamde Raad van Vlaanderen in België geen openbaar mandaat of geen wettelijk bestaansrecht bezit: dat het zogenaamde beroep op het volk dat hij tracht in te richten niets meer is dan een karikatuur van een regelmatige en ernstige kiezing; die zogenaamde raadpleging bestaat hierin dat men in een meetingzaal een zeker aantal handlangers en drijvers zonder onderscheid van ouderdom of geslacht, dikwijls niet eens behorend tot de gemeente, en in alle geval slechts een klein deel van de bevolking vertegenwoordigend, samenroept;

Zo was het te Antwerpen namelijk op 3 februari nodig heel de politie en Duitse troepen op te roepen om 700 à 800 manifestanten tegen de woede der bevolking in bescherming te nemen, die ze uitfloot en uitjouwde, hun vlaggen afrukte en hun muziekinstrumenten afnam, en zeker tot ergere daden zou overgegaan zijn zonder de vreemde soldaten, die de manifestanten omringden en beschermden; de zaal zelf, waar de betoging had plaats gehad, had door de kommandantur moeten gerekwireerd worden en te hunner beschikking gesteld;

Overwegende dat men geen het minste belang kan hechten aan deze zogenaamde activistische betogingen, zonder tevens de meest bepaalde principes van het volkenrecht en van het openbaar recht te miskennen en zowel de hoogste belangen van het land als de mogelijkheid van een rechtvaardige en standhoudende vrede in gevaar te brengen; dat niets de onbruikbare wil van alle Belgen zo Vlamingen als Walen overheerst om zelf hun eigen inwendige zaken te regelen, en een vrij en onverdeelbaar België in zijn onafhankelijkheid hersteld te zien;

Overwegende dat artikel 21 van de grondwet aan de wettelijke machten het recht toekent zich gezamenlijk tot het openbaar bewind te richten: dat de orde van advocaten, medewerkster van het gerecht en gebonden door de beroepseed, in haar zending en een eeuwenoude overlevering de plicht en het recht put haar stem te laten horen over de vraagstukken, welke de constitutie en de grondwetten van het land aanbelangen.

De balie van Antwerpen, vertegenwoordigd door haar tuchtraad, tekent eenparig met nadruk verzet aan tegen de afkondiging van 19 januari 1918, tegen welkdanige inmenging van de zogenaamde Raad van Vlaanderen in de zaken van het land; beslist dat afschrift van deze beraadslaging zal overgemaakt worden aan de rijkskanselier van het Duitse keizerrijk.

23 februari 1918

Mislukte activistische betogingen in België.

Wij ontvangen van ooggetuigen uitvoerige beschrijvingen van de betogingen, die de Vlaamse activisten gehouden hebben: te Antwerpen op 3 februari, te Mechelen 14 dagen later. Beide betogingen zijn mislukt. Het verslag over de Antwerpse manifestatie begint aldus: "Van zaterdag af is er gevochten. Een troepje Gentse studenten probeerden in de buurt van het station te manifesteren. Het waren er 30, die spoedig door een dreigende menigte omringd werden, welke hen uitjouwde en uitschold voor verraders en verkochten en die hen sloegen. Uit het verslag blijkt verder, dat niettegenstaande de kleine stoet van activisten bij de betoging van zondag drie dezer te Antwerpen op straat door een sterk geleide Duitse soldaten beschermd werd er toch heel wat slagen van de verontwaardigde menigte op hen zijn neergekomen. Vlaggen zijn verscheurd en herhaaldelijk moesten de Duitse soldaten chargeren.

Er zijn enige mensen licht gekwetst geraakt en de Duitsers hebben, naar men zegt, zowat 30 aanhoudingen gedaan.

Omtrent de betoging te Mechelen deelt men ons mede, dat de activistische leiders, de heren René De Clercq, Josson en Prenau met een aantal jongelieden zondagochtend uit Brussel te Mechelen zijn aangekomen, waar ze werden opgewacht door enige activisten uit Mechelen en Lier. Ze vormden samen een groep van ongeveer 40 personen, die, ook al onder geleide van Duitse militairen met de bajonet op het geweer, de stad door trokken naar de vergaderzaal. Onderweg kwam het al tot een botsing tussen de activisten en het publiek en de leiders werden geslagen. In de vergaderzaal ging het eveneens uiterst rumoerig toe; het succes was er voor de jonge Vlaamse, niet activistische advocaat van Kersbeeck. Het doel van de vergadering was afgevaardigden en provinciale raden van Mechelen te verkiezen. Maar tot een verkiezing is het niet eens gekomen. René de Clercq heeft tenslotte het publiek toegesproken en gezegd, dat het geen zin had te stemmen. Ik erken ronduit, zegde hij, dat Mechelen niet door het activisme veroverd is en dat hier in de zaal de meerderheid tegen ons is. Stemming is dus overbodig.

In een artikel in Vrij België, "Waanzin en wijsheid", stelt van Cauwelaert de daden, door het Vlaamse activisme volbracht, tegenover die, welke van de Belgische regering ten opzichte van het Vlaamse vraagstuk verwacht worden. Aan het slot van zijn artikel zegt van Cauwelaert:

Het zou dus wijsheid zijn tegenover de waanzin van het activisme het Vlaamse volk in zijn recht te herstellen en dat rechtsherstel onmiddellijk te voltrekken vooral aan onze soldaten aan de IJzer. Welk beter middel zou onze regering aan de hand kunnen hebben om metterdaad te tonen, dat het Vlaamse taalvraagstuk een zaak is van binnenlandse aard, hoe zou zij met grotere zekerheid aan de

Duitse regering elke aanleiding kunnen ontnemen om zich als beschermster van Vlaanderen op te werpen, en om de kunstmatige politiek door haar tijdens de bezetting ingeluid op het vredescongres te verlengen. Onnodig te erkennen, dat de Duitsers nooit meer dan een schijn van reden voor hun bemoeiingen met onze Vlaamse taalbelangen kunnen laten gelden en dat al het lawaai van de activisten niet voldoende is, om de gedempte, maar eensgezinde wilsuïting van ons volk te overstemmen dat van Duitse zijde alleen om teruggave van zijn vrijheid vraagt en om herstel, maar zelfs de schijn is in deze teveel. De zuiverheid van onze Belgische zaak in deze oorlog is tegenover de wereld haar ware sterkte geweest, dezelfde onaantastbaarheid moet onze regering ook weten te bereiken in haar Vlamingenpolitiek, willen ze met enig gezag tegenover de volkeren de eis van Duitsland afwijzen, om de Vlaamse zaak bij vredesverdrag te regelen.

Laat de raad van Vlaanderen waanzinnig zijn, van onze regering hebben we het recht werken van wijsheid te verlangen. Dit moet gebeuren zonder uitstel. Het is nodig.

In De Toorts wijdt Van Es onder het opschrift "Een beetje juristerij" een artikel aan het optreden der Belgische rechterlijke macht tegen de Vlaamse activisten. Enige fragmenten uit het artikel mogen volgen:

Men had echter buiten de waard gerekend. De rechterlijke macht, nu niet in ideële betekenis, maar als kaste beschouwd, zag natuurlijk reeds lang het ogenblik naderen waarop men het benoemingsrecht van de bezetter zal moeten erkennen, faute de mieux. En men zag evenzeer natuurlijk reeds aankomen, dat de Vlaamse vloed niet te keren was. Liever dan te wachten tot men zich moest overgeven, besloot men tot de daad.

Ziedaar wellicht de psychologische achtergrond, waarom het hof van beroep te Brussel, op aanstichting van in het land verblijvende ministers van staat, senatoren en afgevaardigden, besloot tot het in hechtenis nemen van drie leden van de Raad van Vlaanderen, te Brussel woonachtig, in een zitting van het hof van beroep op 7 februari 1918.

... En dan: bij deze openlijke aanstichting door politici van naam, kon vanzelf het hof van beroep niet anders handelen, zonder voor eeuwig geblameerd te zijn. Ook zonder dat dit tot bewustzijn kwam, zal het hebben gewogen.

Maar doet het nu niet eigenaardig aan, dat het gehele optreden der activisten, toch zeker ook wel op een of andere grond onder een of ander artikel vallend (het strafwetboek) al die tijd ongemoeid is gelaten, de Raad van Vlaanderen reeds een jaar ongestoord werkte, ja in november reeds de vervallenverklaring der Belgische regering werd uitgeroepen in het Alhambra te Brussel voor 3000 mensen, zonder dat enig officier van justitie, enige procureur-generaal, het hof van beroep, met of zonder verzoek van politici ingreep? Is dat niet al heel eigenaardig, indien het de principiële kant van het vraagstuk alleen betrof?

Is het dan niet merkwaardig, dat de rechterlijke autoriteiten (niet onmiddellijk na de vergadering van december, waarbij tot onafhankelijkheidsverklaring werd besloten in een grote vergadering van die Raad, want dit kan voor de betrachte geheimhouding pleiten) na de openlijke afkondiging van 22 januari stil bleven zitten om pas op aansporing van de door de uitroeping van de zelfstandigheid onttroonde politici, te ontdekken, dat een gevaarlijk feit had plaats gehad, dat nota bene in alle dagbladen besproken was?

... Hoe het ook zij, het verwonderlijke is dus, dat pas op instigatie van buiten de zelfstandige onafhankelijke rechterlijke macht opeens ingreep en dit geeft te vermoeden, dat met dat al de activistische leiders, die in een zeer moeilijk parket waren, toch buitengewoon goed gezien hadden. Hun berekening faalde door een over het hoofd geziene factor: de scherp ziende politici, die de hele zaak in de war stuurden.

Daarna kwam een tweede moeilijke fase: eenmaal gegrepen moesten de leden van de Raad – grote ironie – zich laten opsluiten, of, en dit is geschied, de Duitse overheid waarschuwen. In een opwelling is dit geschied. Of het verstandig is geweest, is iets anders.

Het ingrijpen van de bezetter laadt geheel het odium op het activisme, dat het slechts op de bezetter steunt. Verkieslijker ware geweest af te wachten wat er gebeurde, want, en hierover behoeft toch bij de activisten zelf geen twijfel te bestaan, er was voldoende volkskracht, die hen steunt om niet te voorzien, dat deze gevangenneming als een vonk in het hooi zou werken. Nu is dan de rechterlijke macht in staking als protest tegen de bezetter, ook dat kon niet anders, en ook hier was een krachtproef tussen activisme en Belgische rechterlijke macht principieel verkieslijker geweest. Het conflict had formeel moeten zijn uitgelokt tussen de Raad van Vlaanderen en de regerende rechterlijke macht. Nu heeft dit het prestige van de Raad zeer zeker geschaad, vooral in het buitenland. Waar evenwel nu eenmaal de Raad van Vlaanderen niet vrij is in zijn handelingen, – maar afhangt van de hem door de bezetter gedelegeerde macht – er steekt van activistisch standpunt geen schande in dit feit te erkennen – zal in overleg met de Duitse overheid, die geen conflict wenste in het belang van de openbare orde, geen andere weg hebben open gestaan. Niet de Raad van Vlaanderen treft het odium, maar de staat Vlaanderen zelf en met hem verkeren Polen, Lijfland, Koerland, zelfs Oekraïne in dat geval.

Sterker nog, zou men niet zelfs bij neutrale staten kunnen ontdekken, dat ze niet torenhoog zelfstandig staan, maar in tal van soevereiniteitshandelingen regelrecht of zijdelings te rekenen hebben met de wil van machtige oorlogvoerenden? Men denke slechts aan de afstand van scheepsruimte, onvrij handelsverkeer enz.

Uit België.

Verbetering. In de vertaling van het ons gisteren van officiële Duitse zijde toegezonden stuk omtrent de jongste gebeurtenissen in België (avondblad van vrijdag, 22 februari), komt deze zinsnede voor:

Overigens heeft de Belgische pers in Nederland inmiddels gemeld, dat Havre tot de stap van het hof van beroep evenals tot het optreden tegen de Raad van Vlaanderen heeft opgewekt, dit wil zeggen dat ze beiden aangewezen heeft.

In plaats van de laatste woorden moeten staan: dit wil zeggen dat het (Havre) tot beide (de stap van het hof van beroep en het optreden tegen de Raad van Vlaanderen) opdracht gegeven heeft.

24 februari 1918

De protesten der Vlamingen.

Havre, 23 februari. De regering heeft de tekst ontvangen van de protesten, die de Vlaamse verenigingen in Berlijn aan de rijkskanselier von Hertling hebben gericht. Er zullen 100.000 exemplaren daarvan voor de soldaten en vluchtelingen worden uitgegeven.

Ook de Koninklijke Vlaamse Academie van België heeft tot de gouverneur-generaal van het bezette gebied een protest tegen de politiek van de activisten gericht, waarin wordt gezegd: hoewel de

Koninklijke Vlaamse Academie door de droevige tijdsomstandigheden verhinderd is een vergadering van haar leden te beleggen, rekent het bestuur het zich tot een plicht om openlijk in naam van de academie te verklaren, dat het geenszins instemt met de gedragingen van de zogenaamde Raad van Vlaanderen, die, zonder daartoe enige opdracht van het Vlaamse volk te hebben ontvangen, steeds beweert te spreken en te handelen in naam van datzelfde Vlaamse volk.

Het bestuur sluit zich aan bij de krachtdadige protesten door de verschillende officiële lichamen reeds uitgebracht en bevestigt, eens te meer, bij die gelegenheid, zijn trouw aan het Belgische vaderland en aan zijn koning.

In het Belgisch Dagblad betoogt L. du Castillon dat het Belgische hof van beroep volkomen in zijn recht is geweest om de leden van de Raad van Vlaanderen in hechtenis te nemen, daar artikel 235 van het Belgische wetboek van rechtspleging in strafzaken het hof van beroep machtigt om met toepassing van zijn volledige rechten en geheel onafhankelijk te handelen. Het artikel luidt: de hoven van beroep kunnen in alle zaken – zolang ze niet beslist hebben of het in staat van beschuldiging stellen dient bevolen te worden, om het even of de eerste rechters al dan niet een onderzoek hebben aangevangen – ambtshalve vervolgingen bevelen, zich de stukken doen overleggen en nasporingen doen of daartoe bevelen.

Dit noemt men het injunctierecht.

26 februari 1918

De Belgische advocaten en leden van de rechterlijke macht in Nederland verblijf houdende verzoeken van het volgende protest melding te maken:

"De Belgische advocaten in Nederland verblijvend, vergaderd te 's-Gravenhage op 20 februari 1918, samen met leden van de rechterlijke macht;

Getroffen door de ernstige gebeurtenissen ten gevolge waarvan in het bezette gedeelte van België de rechtspraak geheel en al is gestremd;

Overwegende dat, in openlijke strijd met de stelligste grondbeginselen van het volkenrecht die haar de eerbiediging opleggen van de wetten en instellingen uit de nationale souvereiniteit ontstaan, de bezettende macht zich willekeurig heeft gemengd in het beleid van de justitie, waar ze de uitoefening van de openbare actie tegen overtreders van het gemeenrecht heeft gestuit;

Dat ze niet alleen een rechtmatig ingesteld onderzoek heeft doen staken, maar ook door een nadere maatregel is overgegaan tot schorsing van een van de drie door de grondwet ingestelde hoven van beroep;

Dat ze bovendien leden van de rechterlijke macht die slechts hun ambtsplichten hadden vervuld binnen de perken van hun wettelijke bevoegdheid en overeenkomstig hun ambtseed zonder vonnis van hun vrijheid heeft beroofd en naar Duitsland heeft laten wegvoeren;

Tekenen met nadruk protest aan tegen de ongezonde inmenging der betreffende macht in het beleid van de justitie, tegen de schorsing, uitgesproken tegen de leden van het hof van beroep te Brussel en tegen de wegvoering van de voorzitters van dit rechtscollege en brengen aan deze, wegens hun kranig optreden, de hulde van hun diepe waardering.

L. Barcel, Brussel; F. Bellemans, Gent; I. Bieswal, Brussel; J. Castelein, Antwerpen; Collignon, Antwerpen; Eugene Cox, Brussel; ridder O. de Donnea, Tongeren; F. Delbeke, Antwerpen; L. Delbecque, Gent; A. Deswarte, Brussel; E. de Witt, Antwerpen; August Dupont, Antwerpen; A. R. Dupont, Antwerpen; F. Dijkmans, referendaris aan de handelsrechtbank van Antwerpen; L. Fierens, Antwerpen; J. Gevers, Antwerpen; Charles Gieleux, substituut van de procureur des Konings, Antwerpen; M. Goemans, Antwerpen; A. Goffin, Verviers; N. Gunzburg, Antwerpen; J. Hermans, Leuven; Janssens de Biesthoven, Brugge; J. Lejeune, Luik; L. Legot, Oudenaarde; R. Rolin, oud stafhouder, Gent; W. Schmalzig, Antwerpen; Sweerts, rechter aan de rechtbank van eerste aanleg, Antwerpen; Van der Taelen, Antwerpen; E. van Nuffel, Antwerpen; H. Voet, Antwerpen; Wagemans, Brussel; Wittemans, Antwerpen; M. Wijnen, Antwerpen.

1 maart 1918

De Duitse overheid heeft aan de vervlaamste universiteit te Gent ook een leergang in landbouwonderwijs ingesteld. Men deelt ons mede, dat er voor die cursus één leerling is ingeschreven.

2 maart 1918

Een van de dringendste vereisten van de staatsmanskunst is, dat de Belgische regering de vijand zou beroven van de vermomming welke hij zoekt in het Vlaamse taalvraagstuk. Van alle voorwendsels welke Duitsland zoekt om medezeggenschap over ons land te verkrijgen, is de Vlaamse kwestie de enige, die een werkelijke ondergrond heeft en tevens is er geen welke de Belgische regering gemakkelijker, vollediger en met minder bezwaren kan wegruimen. Het Vlaamse taalvraagstuk immers is niet weg te toveren en reeds voor de oorlog erkende prof. Kurth dat geen vraagstuk belangrijker was voor de toekomst van het land. Wanneer deze grote geschiedschrijver en

politieke ziener de gebeurtenissen had kunnen voorspellen, welke zich sedertdien op onze bodem hebben afgespeeld, dan zou hij voor de oorlog een scherpe alarmkreet hebben aangeslagen over de verblindheid van onze regering, welke de inwendige strijd door haar verwaarlozing van het Vlaamse volksbelang elke dag meer bitterheid verleent. Nu we echter staan tegen de onvermijdelijke gevolgen van deze verwaarlozing, nu het met iedere dag duidelijker wordt, dat de vijand de misstanden, waaronder het Vlaamse volk zolang heeft geleden, doelbewust als aanzetpunt wil gebruiken voor zijn machtspolitiek, nu de roep om recht iedere dag vastberadener klinkt uit de mond der Vlamingen, met de grondtoon van het lijden en de ongeëvenaarde offers van drie jaar oorlog, nu is het voor onze regering een duurzame plicht om in het oude verzuim niet langer te volharden en haar eis om recht door zelf recht te doen te versterken.

In De Toorts vinden wij, onder het opschrift: "Een christelijk betoog", een aankondiging van de jongste brochure van prof. Dosfel, hoogleraar te Gent: Katholiek Activistisch Verweerschrift. Deze aankondiging, waarin verscheidene aanhalingen uit Dosfel's boekje gedaan worden, geeft ons gelegenheid, iets uit de beschouwingen van de Gentse hoogleraar mede te delen. Vooreerst dit:

"De nationale grieven der Vlamingen tegen België zijn even ernstig als de nationale bezwaren der zuidelijke provincies van de Nederlanden tegen de regering van koning Willem I in 1830 ... Zij alleen die ... over alles oordelen met de strenge kalmte der onwetendheid, glimlachen wanneer gesproken wordt over de verdrukte Vlaamse nationaliteit, blijven koel bij pater Stracke's "Arm Vlaanderen" of Claudius Severus' "Vlaanderens Weezang", doch wij vragen ons af of zij die ook over Vlaanderen heersen wel het recht hebben onwetend te zijn omtrent de klachten die sedert tientallen jaren opgaan tot de troon van de koning, tot parlement, tot bisschoppen; of ze niet verplicht zijn zich neer te buigen over

Vlaanderens stoffelijke en verstandelijke ellende, en de wonden van het volk te helen met de balsem van de rechtvaardigheid en de barmhartigheid".

De bewering, dat een volk de regering heeft die het verdient, beantwoordt prof. Dosfel aldus:

Laat het waar zijn dat de Vlamingen berusten in een staat van ondergeschiktheid, dan nog roepen we luid: "Dat mag niet. De meerderheid heeft niet altijd het recht aan haar zijde. De leer dat de beslissingen van de meerderheid terecht zijn, laten wij voor rekening van Rousseau. Er zijn toestanden waaruit het plicht is een volk op te heffen en tenminste daartoe pogingen aan te wenden, zelfs als stribbelde dit volk tegen. Ons volk is verzot geraakt op het Frans, omdat zonder Frans in België niets te bereiken is. De wet moet de Franse taalverplichting afschaffen en in Vlaanderen de Vlaamse taalplicht invoeren, dan keert de toestand om. Vlaamse regering en Vlaams parlement kunnen Vlaanderen en zijn taal redden.

Voor prof. Dosfel is een unie tussen een eentalig Vlaanderen en een eentalig Wallonië de oplossing, die het best met het mogelijke en met het wenselijke schijnt overeen te komen:

Dat het vredescongres België tot een reële unie kan vervormen, lijdt geen twijfel. Dat is wel de enige, tevens onbetwistbaar klassieke wettelijke en vreedzame wijze, waarop het kan geschieden. De passivisten geven zich niet veel moeite tot staving der bewering dat de taalstrijd in België een louter binnenlandse vraag zou zijn. Dosfel bewijst het tegendeel. Hij zet ook uiteen hoe de vooruitstrevende activisten hun optreden natuurwettelijk verrechtvaardigen.

De vooruitstrevende activisten roepen verder tot hun verdediging in:

Dat het recht van het volk gaat boven het belang van de staat, boven de verlangens van het gezag, omdat het gezag bestaat ten behoeve van de individuen en de groepen, vooral van die blijvende, welke men volkeren heet.

Naar hun belang kan men de begrippen in de volgende dalende reeks opsommen:

Volk – staat – gezag.

Het veranderlijkste der drie is het gezag, dit is de regeringsvorm.

Vaster is de staat, doch van eeuwigheid droomt elk volk. Een volk zal niet vergaan. Nog leeft Polen, enz.

Voor het Vlaamse volk willen wij de Vlaamse staat.

Wij lezen in De Toorts:

Een inwoner van Elsene (Brussel) bood zich enige dagen geleden aan op het gemeentehuis daar, met het verzoek het bijrantsoen suiker te bekomen, dat aan zwakke en zieke personen wordt toegestaan. Te dien einde legde hij aan de beambte een Vlaams getuigschrift voor, waarop zijn huisdokter schriftelijk bevestigde, dat de vrouw van zijn cliënt, pas uit het kraambed opgestaan, zich in zwakke, ziekelijke toestand bevond. De bediende van de gemeentelijke bevoorradingsdiensten antwoordde, dat het bijrantsoen suiker geweigerd werd, omdat het getuigschrift van de dokter in de Vlaamse taal was opgesteld en hij voegde er tevens bij, dat het gevraagde zeker zou toegestaan zijn, indien een Frans getuigschrift ingediend was.

3 maart 1918

Generaal von Falkenhausen, de Duitse gouverneur-generaal in België, heeft aan de procureur-generaal bij het hof van cassatie te Brussel een brief gezonden in antwoord op de brief van de procureur-generaal, waarin deze aan baron von Falkenhausen het besluit van het hof van cassatie mededeelt. De Duitse gouverneur-generaal zegt in zijn brief onder meer: De beslissing van het hof van cassatie is veroorzaakt door allerlei redenen, tot dewelke ik door de houding van het hof van beroep gedwongen ben. De 7^e februari van dit jaar heeft het hof van beroep besloten wegens misdrijf tegen de veiligheid van de staat rechtsingang te verlenen tegen een onbepaald aantal personen. Ter uitvoering van dit besluit zijn er inhechtenisnemingen gevolgd. Er is een politiek strafproces ingeleid zonder met de minister van justitie, d.w.z. met zijn administratieve chef, die thans zijn functies uitoefent, vooraf overleg te plegen, een wijze van handelen, die reeds in vredestijd met de gewoonte in strijd geweest zou zijn. Tijdens de oorlog is zulk een optreden in elk geval een onmogelijkheid. Het is, geheel onafhankelijk daarvan of de strafvoorschriften formeel buiten werking zijn gesteld of niet, onzinnig, dat in een bezet land de rechtbanken, die onder het gezag van de bezettende macht recht spreken, delicten vervolgen, die zich tegen het verdrongen staatsgezag richten, waarmee de bezettende macht zich in oorlogstoestand bevindt. Het hof van beroep is met deze grondwaarheid in strijd gekomen. Zijn optreden vormt een bewuste, politieke betoging en ik was daarom gedwongen rechters die zozeer de voorwaarden van hun ongestoorde werkzaamheid tijdens de bezetting miskenden de verdere uitoefening van hun beroep te verbieden. Het hof van cassatie steunt op een schrijven van de administratieve chef bij de gouverneur-generaal van 22 maart 1916, waarbij aan de rechtbanken met machtiging van mijn ambtsvoorganger hun onafhankelijkheid gewaarborgd werd. Ook ik sta principieel achter het schrijven. Het is steeds mijn ernstig streven geweest om, ondanks alle moeilijkheden in het belang van het land

een regelmatige civiele en strafrechtspleging te handhaven. Het hof van cassatie citeert echter het vermelde schrijven maar half. Het vergeet het tweede gedeelte ervan, dat als volgt luidt: "In aansluiting met de uitlatingen van het hof van cassatie geef ik mijnerzijds uiting aan het vertrouwen, dat de Belgische rechters, met eerlijke erkenning der feiten en hun volkenrechtelijke gevolgen, bij de uitoefening van hun ambt zich van iedere vijandige houding of betoging tegen de bezettende macht zullen onthouden." Met dit voorbehoud bij de in het eerste gedeelte van de brief gedane toezegging hebben de rechters van het hof van beroep in strijd gehandeld. Hun treft dan ook de volle verantwoordelijkheid voor de als gevolg van hun houding ingetreden stilstand in de rechtspleging. Dat het hof van cassatie zijn solidariteitsgevoel bij de rechters van het hof van beroep hoger gesteld heeft dan zijn plicht tegenover de bevolking om zijn rechterlijk beroep verder uit te oefenen, betreur ik in het belang van het land. Juister en vaderlandslievender dan zulk een politiek gebaar zou het geweest zijn wanneer het hof van cassatie als opperste gerechtshof van het land erover beraadslaagd had hoe het voortzetten van een regelmatige rechtspleging onder de gegeven omstandigheden mogelijk zou te maken zijn.

Gisteravond heeft de afdeling 's-Gravenhage van de bond van neutrale landen, een openbare vergadering in Pulchri studio, gehouden, waar Mr. A de Groeve, advocaat te Brugge, optrad met het onderwerp: geweld tegen recht.

De voorzitter, Mr. M. Rijke, deelde mee, dat deze avond op touw was gezet naar aanleiding van de jongste botsing tussen de bezettende en de rechterlijke macht te Brussel.

Mr. de Groeve zette hierna het bestaan van de Raad van Vlaanderen en de beweging der activisten uiteen, alsmede de steun, welke deze steeds van de Duitse regering genoot. Dit geschiedde overal in

Vlaanderen en overal vergaderden de Vlaamse activisten in het openbaar en verklaarden ze het gezag van de koning van België voor afgedaan. Hoe die Raad van Vlaanderen feitelijk was ontstaan, wist niemand. Wat hun rechten en mandaten waren, was onbekend. En toen deze heren zich het recht toekenden van gezags- en bestuursmaatregelen, heeft het hof te Brussel, voltallig vergaderd, besloten de procureur des konings op te dragen, een vervolging in te stellen tegen de leden van de Raad van Vlaanderen, waaraan de procureur reeds de volgende dag gehoor gaf. Toen liet hij de leden van die Raad arresteren.

Dit is het eerste bedrijf en wanneer spreker deze gebeurtenis eenvoudig mededeelt, geschiedt dit niet omdat hij het optreden van de activisten goedkeurt.

Integendeel, 15 jaar heeft hij gestreden onder de Vlaamse vlag, hij is er trots op te behoren tot het land van Guido Gezelle en Albrecht Rodenbach, maar hij verafschuwt deze activisten en kent hun namen niet.

Wie zijn deze activisten, wat zijn hun namen? Men weet volstrekt niet hoe ze voor de oorlog waakten over het belang van Vlaanderen. Mannen als van Cauwelaert, de la Porte, Franck, Huysmans en Frédéricq vindt men niet onder hen. Het zijn geknechte Vlamingen, die spreken, wat de meester wil, maar niet de echte vrije Vlamingen, want die staan aan de andere zijde van de IJzer en geven daar hun leven voor het Vlaanderenland.

Verder geeft spreker een beschrijving van de verkiezingen, waaromtrent men volstrekt niet weet hoe die zijn toegegaan. Maar het slechtste van deze beweging is, dat die activisten niet steunen op eigen kracht, maar gesteund moeten worden door de indringer en onderdrukker van ons arm België en daardoor hebben ze verraad

gepleegd aan Vlaanderen, het land, waar de vrouw trouw is aan de man, de man trouw aan de vrouw. Dat land van trouw hebben ze verraden aan de vijand uit winstbejag.

Had Duitsland het recht deze activistische beweging te steunen? Uitvoerig bespreekt spreker deze vraag welke hij ontkennend beantwoordt. Duitsland heeft Vlaanderen niet lief, maar streeft de Vlamingen omdat het het kustgebied wil hebben. België doen verdwijnen, de Raad van Vlaanderen stichten, waarin men ook na de oorlog op vrienden kan rekenen, dat was het doel, daarom steunde Duitsland de activistische beweging.

Czernin heeft op 24 januari 1918 nog verklaard dat alleen een parlement, dat steunt op de grondwet, hervormingen van binnenlands bestuur in het bezette gebied tot stand mag brengen. Ook de Duitse rechtswetenschap spreekt zich in deze zin uit, evenals spreker met enige Duitse citaten aantoonde. Noch Duitsland, noch de Raad van Vlaanderen mochten doen, wat ze deden en daarom was het hof te Brussel verplicht om in te grijpen. Maar terwijl de heren Tack en Borms in verhoor werden genomen, verscheen een Duitse officier en gelastte de invrijheidstelling van Tack en Borms. Het hof liet de zaak hierbij, want het doel is bereikt, de vervolging is geschied en kan later wettelijk worden voortgezet. Maar de Duitse regering was niet tevreden, ze schorste de leden van het hof, nam de heren Morelle, Carez en Ernst in hechtenis en liet deze naar Duitsland brengen. Dit is het recht van de sterkste waaraan eer, persoonlijkheid, kortom alles ondergeschikt moest worden gemaakt. Dit is het Duitse recht, zoals sinds 4 augustus tot heden duidelijk is gebleken. Voor het Duitse militarisme bestaat geen eer meer, alleen macht en geweld. Daaraan zijn duizenden Belgische huisvaders, vrouwen en kinderen ten offer gebracht, daarvoor gingen de universiteit van Leuven en de kostbare lakenhal te Ieper in vlammen op.

Anders kan men van het beruchte land van "Not kennt kein Gebot" en "het vodje papier" niet verwachten.

Daarom was het een eer voor het hof in België, dat het voor een dergelijke macht moest zwichten. De toestand, die thans in België heerst, geeft ons een staaltje van de beschaving, die het Duitse militarisme Europa zou brengen. Maar dat zal niet gebeuren, zegt spreker, want het Duitse militarisme zal en kan op de duur niet zegevieren. Geweld moet buigen voor zedelijke macht en zedelijke grootheid. Dit moest Napoleon ondervinden toen hij, de machtigste man van Europa, stond tegenover de zwakke paus Pius VII. Daar in Fontainebleau zegevierde de zedelijke macht van de paus over de grote macht van Napoleon. Zo zal het ook in België gaan; nooit is België zo groot geweest als in deze dagen, nu het steunt op zijn zedelijke grootheid. België wil niet afhankelijk zijn van Berlijn, ook niet van Londen of Parijs, maar het wil staan op zichzelf, daarvoor wil het strijden op leven en dood en doordat dit zijn recht is, zal België hierin zegevieren. Het recht laat zich niet door geweld onderdrukken.

In tegenspraak met een dezer dagen door ons opgenomen bericht meldt men ons, dat aan de hogere landbouwschool te Gent niet één, maar 23 leerlingen voor het wintersemester 1917-1918 zijn ingeschreven.

4 maart 1918

Het Vlaamse vraagstuk.

Londen, 3 maart. Huysmans heeft mij vandaag belangwekkende bijzonderheden medegedeeld over de houding van de Belgische regering tegenover het Vlaamse vraagstuk. Ongeveer vijf weken geleden had de regering te Havre hem te Londen een telegram gezonden, waaruit bleek dat men enigszins zenuwachtig was over de

jongste gebeurtenissen in België. Ze vroeg hem als flamingant en niet als socialist, of hij en andere pacivisten van plan waren enige steun te geven aan de Vlaamse raad van Duits maaksel.

Huysmans antwoordde dat hij noch een van zijn Vlaamse vrienden eraan dachten een raad te steunen, die blijkbaar de natie niet vertegenwoordigt of hun trouw aan de regering te Havre op te zeggen, die ondanks haar tekortkomingen het Belgische volk vertegenwoordigt.

Hij formuleerde echter opnieuw deze kritiek en legde er nog eens de nadruk op in een gesprek met Hymans, dat hij onlangs te Havre voerde. Zijn kritiek tegen de regering bleef zeer in het algemeen, d.w.z. hij blijft bij de politiek waarover men zich in het begin van de oorlog heeft akkoord verklaard, om alle geschilpunten te laten rusten, maar hij vindt het verkeerd dat de Belgische regering de noodzakelijkheid niet erkend heeft, om een tegenzet te doen tegen de positieve politiek van de Duitsers in de Vlaamse kwestie, door daar een opbouwende en stellige politiek van zichzelf tegenover te stellen. Huysmans' opvatting, waarop hij te Havre aandrong, is dat de regering onverwijld een commissie moet benoemen, om een bepaald plan voor de behandeling van het Vlaamse vraagstuk na de oorlog uit te werken. Die commissie moet niet alleen bestaan uit Vlamingen, maar ook uit Walen, opdat duidelijk zou uitkomen, dat men geen buitengewone uitzonderingswetten wenst, maar alleen de verwezenlijking van het beginsel van gelijkheid. Huysmans wilde in die commissie ijveren voor zijn plan om tweeledige departementen in te stellen voor cultuuraangelegenheden, gelijk voor Vlaanderen en Wallonië en hij bedoelt, dat de ware leiders van de cultuur, gelijk in Vlaanderen Vermeylen, Hegenscheidt, van de Woestijne, daar deel aan zullen hebben. Dit plan behoort, gelijk men wel weet, tot de gematigde vleugel van de huidige Vlaamse gedachte.

Van Cauwelaert bv. is voorstander van afzonderlijke departementen voor andere zaken, terwijl de regering te Havre nog niet instemt met het plan van een commissie. Enige ministers, onder wie Vandervelde, zijn van mening dat met een commissie voor het Vlaamse vraagstuk tevens een commissie voor het kiesrechtvraagstuk ingesteld behoort te worden. Dit denkbeeld jaagt echter enige klerikale ministers vrees aan, die zelfs thans een verandering in het kiesrecht hopen te vermijden. Huysmans' standpunt in deze is, dat de beide kwesties niet met elkaar gecombineerd moeten worden, daar algemeen kiesrecht in elk geval verzekerd is. Is het denkbaar, vraagt Huysmans, dat de Belgische soldaten, die aan de IJzer gestreden hebben, zullen dulden, dat ze in de toekomst slechts een stem zullen hebben, terwijl de bourgeois die veilig te Londen zat, over drie stemmen zou beschikken. Huysmans vertelde mij, dat Koning Albert zeer sterk van mening is, dat er algemeen kiesrecht moet komen en niet uitgesteld behoort te worden en dat de koning zich in de kabinetsraad vierkant daarvoor uitgesproken heeft. De koning is de Vlaamse zaak sympathiek gezind.

Uit België.

Omtrent de activistische betogingen te Brussel, Gent en Antwerpen, waarover wij een en ander hebben medegedeeld, meldt De Toorts:

1°. Op 20 januari hebben de Brussel in het Alhambra meer dan drieduizend Vlamingen de zelfstandigheidsverklaring van Vlaanderen toegejuicht.

2°. Op 3 februari was de Antwerpse beurs, die 6000 tot 8000 personen kan bevatten, geheel met betogers gevuld, terwijl nog honderden op straat moesten blijven.

3°. Op 27 januari hebben te Gent 12.000 Vlamingen voor van Artevelde's standbeeld Vlaanderens zelfstandigheid toegejuicht.

Het verhaal over het inzakken van een podium is geheel onwaar. Slechts een plankje was losgeraakt, dat als voetsteun moest dienen voor een man bij het ophalen van een vlag.

De 27^e januari te Gent was een overweldigend succes voor het activisme. Een aangrijpend ogenblik was, toen mr. Plancquaert, de leider der christendemocratische partij, verklaarde ook de vaan van het activisme te zullen volgen.